

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Andrej Valentinov

DEZERTYRAS

Knygute.lt

Andrej Valentinov
DEZERTYRAS
Fantastinis romanas

“Truputėlį pakeisti istoriją, įterpti į visiems žinomų įvykių eigą kelias naujas idėjas - tai jau meistriškumas. Valentinovui tai puikiai sekasi. “Dezertyras” - geriausias to įrodymas.”

REZONANS

1793-ieji, Paryžius. Revoliucija. Laisvė, Lygybė, Brolybė. Ir - Mirtis, kuriai tarnauja tiek karas, tiek nepailstanti giljotina.

Tačiau Mirtis, karaliaujanti revoliucijos apimtoje Prancūzijoje - ne visagalė. Buvęs rojalistų armijos karininkas netikėtai atsipeikėja mūšio lauke. Jis nebepprisimena savo vardo, tačiau viena žino neabejotinai - jog yra miręs. Tad kodėl jis dar čia? Kodėl niekas iš aplinkinių nesupranta, jog bendrauja su numirėliu? Ar jis toks yra vienintelis? O gal nuo Mirties pasprukusių dezertyrų esama ir daugiau?..

Iš rusų kalbos vertė GINTAUTAS K. IVANICKAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
342 tomas. Serija įkurta 1990m.

Copyright © by Andrej Valentinov, 2000
Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2005
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Visiškai teisingas teiginys, jog šiame pasaulyje niekas nėra negyva ir tai, ką mes vadiname negyvu, tik pasikeitė...

Istorija nuveiks tik viena: ji pagailės žmonių, visų žmonių, nes visiems jiems teko skaudėti lemtis.

Tomas Karlailis

“Prancūzijos revoliucijos istorija”

PIRMAS VEIKSMAS

Vienas ševaljė bando atrasti "Mėlynąjį ciferblatą", arba Paryžius 1793-iais metais

Dangus buvo pilkas ir plokščias. Jis buvo visai šalia - tik ištiesk ranką. Tačiau žinojau - man jėgų neužteks. Negalėjau pajudėti, negalėjau netgi užsimerkti, kad atsidurčiau gelbtinčioje tamsoje. Visa prarado prasmę prieš negailestingą tiesą, artimą ir beveidę kaip šis nelygus, šiurkštus dangus.

Aš miręs.

Miręs - ir jau seniai.

Balsai pasigirdo netikėtai - neaiškūs ir duslūs, nors kalbėjo, ko gero, visai šalia. Iš pra-

džių negalėjau suprasti nė žodžio, bet paskui po truputį aiškėjo prasmė, tarsi kažkas, pasi-gailėjęs manęs, gražino sugebėjimą suvokti žmogiškąją kalbą. Tie, kurie niekaip nenorėjo palikti manęs ramybėje, kažkuo buvo nepa-tenkinti, jų balsai skambėjo piktai:

- Dar vienas!

- Eime iš čia! Jis gi negyvas!

Akimirką pajutau palengvėjimą. Taip, aš ne-gyvas, ir tegul mane palieka ramybėje - vieną, po šaltu pilku dangumi. Tačiau balsai nenutilo, jie skambėjo vis arčiau, ir štai dangus sudre-bėjo. Iš pradžių nesupratau, bet paskui kažkas nematomas ir tolimas pakuždėjo: mane pakė-lė, pasuko mano galvą...

- Oho!

- Mesk jį, seržante! Štai kiek jų!

Virš manęs palinko šešėliai - neaiškūs, iš-skydę kontūrai, pirmą akimirką pasirodę di-džiuliai, neįtikėtinai aukšti. Dangus prapuolė, mano galvą pasuko, tamsus šešėlis palietė kaklą...

Nuostabos švilptelėjimas. Vaiduoklis, palin-kęs virš manęs, atsitiesė.

- Gyvas! Pilieti leitenante, šitas gyvas!

Gyvas? Norėjau tuoj pat paprieštarauti, bet

nejstengiau net pakrutinti lūpų. Matyt, tas, kuris pakėlė mano galvą, visai neseniai kare, kitaip nepainiotų tokių akivaizdžių dalykų...

...Kare! Aš prisiminiau! Mane nužudė kare. Tačiau ne mūšyje, o kažkaip kitaip. Beje, tai jau nesvarbu. Dabar tas, kurį pavadino leitenantu, prieis ir lieps palikti mane ramybėje. Aš negyvas, viskas, ką man galėjo padaryti, jau padaryta...

Antrasis vaiduoklis - toks pat neryškus, vos įžiūrimas pilko dangaus fone, akimirksniu atsidūrė greta.

- Taip, gyvas... Keista, jis gi visas kruvinas!

Akimirkai pajutau nuoskaudą ir pyktį. Ką jie ten, apako? Kodėl nenori palikti manęs ramybėje? Ko jiems reikia?

- Pribaigti, pilieti leitenante?

Jei būčiau galėjęs nusišypsoti, tikrai būčiau tai padaręs. Rado kuo gąsdinti! Mane, negyvą!..

- Luktelk, pilieti Posjė. Patikrink dokumentus...

Mane vėl kilstelėjo, tamsi dėmė atsidūrė prie pat veido. Atrodo, naršo po kišenes... Ir vėl pajutau pyktį - už tokius darbus sušaudyt reikia! Marodieriai! Būčiau gyvas...

Vėl švilptelėjimas - pilnas nuostabos, netgi sutrikimo.

- Pinigai! Oho! Pilieti leitenante!

- Padirbti?

Norėčiau, kad pinigai, kuriuos jie ištraukė iš mano kišenių, būtų netikri. Atlieti iš alavo. Ar netgi švino, vos padengto sidabru...

- Lyg ir tikri... Pilieti leitenante! Štai! Štai!

- Kas tai?

Šešėliai vis dar šalia. kažkas juos sudomino - kažkas neįprasta. Jau supratau - ne pinigai. Kažką rado mano vidinėje kišenėje, ir tą "kažką" labai nuodugniai dabar tyrinėja tuodu, kurie niekaip nenori palikti manęs ramybėje.

- Pilieti... Pilieti Šaljė...

Balsas skambėjo visiškai kitaip - tyliai, kal-tai. Šešėlis palinko visai prie pat.

- Pilieti Šaljė! Jūs mane girdite?

Ir vėl norėjau pasiaiškinti. Aš ne Šaljė! Aš tu-rėjau pavardę, turėjau vardą - kadaise, kai bu-vau gyvas. Tačiau ta pavardė skambėjo visai kitaip. Matyt, mane supainiojo su kitu žmogu-mi - su piliečiu Šaljė, kuris iš tikrųjų gyvas, kuriam, žinoma, reikia padėti...

- Taip...

Iš pradžių nesupratau, iš kur pasigirdo bal-

sas, po to nustebeš suvokiau, jog tai mano lūpos sukrutėjo, jog tai aš pabandžiau atsiliepti - tyliai, vos girdimai...

- Pilietei Šaljė! - dabar leitenanto balsas skambėjo džiugiai. - Viskas gerai! Jūs tarp savų! Aš - leitenantas Diuklo iš Lepeletjė(1) kuopos! Tuoj pakviesime gydytoją...

- Nereikia, leitenante. Aš nesužeistas...

Atsakaiu nesusimąstydamas, nors ir nepamelavau. Gydytojo man nereikia ir aš nesužeistas. Tačiau iš kažkur toli, tarsi iš pasaulio krašto, atlėkė keista mintis. Pamelavau ne aš, pamelavo jis. Aš, kad ir kas būčiau buvęs anksčiau, nesu tarp savų. Savi nevadina vienas kito kvailu žodžiu "pilietis". Ir toje armijoje, kurioje kadaise tarnavau, nebuvo ir negalėjo būti jokios Lepeletjė kuopos. Kuopos privalo turėti numerius...

Ir staiga supratau, kad vaiduokliai išnyko. Vietoj neryškių siluetų mačiau žmones - paprastus jaunos vyrus mėlynomis milinėmis, perjuostomis baltais diržais. Tas, kuris kairėje, matyt, leitenantas - jo trikampę puošė didelė trispalvė kokarda...

Trispalvė? Kažkas ne taip. Kokarda negali būti trispalvė! Ji turi būti balta! Ir milinės ne-

gali būti mėlynos! Mėlynas vilki priešai...

Viskas sugrįžo į savo vietas. "Mėlynieji"! Mes juos taip ir vadinome - "mėlynieji"! Baudėjai... Žudikai... Lepeletjė kuopa - regis, tas, kas aš buvau anksčiau, yra apie ją girdėjęs!

- Jūs - iš Vidinės armijos?

- Tikrai taip, pilieti nacionalinis agente(2)! Tik jūs nekalbėkite. Jums negalima! Ei, kur tas gydytojas?

Nacionalinis agentas? Šie žodžiai man nieko nesakė, tačiau dabar jau supratau, kas nutiko. Mane palaikė kitu - nacionaliniu agentu Šaljė, kuris, ne taip kaip aš, gyvas ir net nesužeistas. Ir dėl visko kaltas dokumentas - tas, kurį ištraukė iš vidinės mano liemenės kišenės. Stai ga prisiminiu, kaip atrodo tas dokumentas - didelis, tvirtas, vos pageltęs popieriaus lapas, perlenktas kelis sykius, užsilenkusių kampelių. Taip, tą popierių prisiminiu, kaip ir tai, kad neturiu nieko bendra su juo. Man jį padavė - prieš pat pabaigą, prieš tai, kai pamačiau virš manęs pakibusį pilką dangų...

- Kur tu šlaistaisi, pilieti? Greičiau!

Šie žodžiai aiškiai skirti ne man. Greta manęs vis dar stovėjo dviese, bet vietoje jauno vyruko - to, kurį leitenantas vadino piliečiu Posjė,

atsirado kitas - vidutinio amžiaus storulis nes-kustu smakru ir visiškai nekarinio stiliaus ke-pure.

- Kur tu šlaistaisi, pilieti Lerua? Greičiau!

Dabar viskas paaiškės! Šitas Lerua (negi ne-galima pasakyti "ponas Lerua"?) veikiausiai gydytojas. Ir, kad ir koks prastas gydytojas jis būtų, tačiau, žinoma, supras, jog aš negyvas. Ir tuomet mane paliks ramybėje. Ramybėje... Nieko daugiau nenorėjau, o ir negali apie kaž-ką kita svajot toks, kaip aš. Juk man nieko ne-bereikia...

Staiga vėl pajutau nerimą. Ne, aš klydau! Kažko aš nepadariau! Kažko svarbaus! Taip, štai kas! Jie mano, jog esu gyvas, nes aš pats savęs nepaleidžiu! Pilkas dangus visai greta, tačiau kelias link jo užtvertas todėl, kad dar nepadariau kažko svarbaus - tiek svarbaus, jog esu pasiryžęs apsimetinėti gyvu, kad ir kaip kvailai tai skambėtų...

Pajutau šaltį. Atrodo, kažkas - matyt, tas pats pilietis Posjė, nerangus strazdanotas vai-kinas - atnešė vandens. Daug - visą kibirą, ir dabar gydytojas kažką daro mano veidui. Jie ką, nusprendė mane nuprausti? Vos nenusi-kvatojau, bet paskui susivokiau. Kraujas! Juk aš visas kruvinas - marškiniai, liemenė, ap-

siaustas. Kraujas iš mano žaizdų - tik kam jį plauti? Beje, tuoj viskas paaiškės...

- Kas jam?

Leitenanto balsas - griežtas, nekantrus. Pilietis Lerua kažkodėl neskuba atsakyti. Tai nevykėlis! Galbūt man paprašyti "mėlynujų", kad atliktų tai, dėl ko negaliu nurimti? Žinoma, jie priešai. Vidinė armija - pašėlusių nuo kraujo sankiulotų(3) gauja, žudikai ir plėšikai. Kol buvau gyvas - kariavau su jais. Tačiau aš miręs, o mirę nebeturi priešų! Aš paprašysiu, jie padarys. Tačiau tam reikia prisimint, kas būtent nepadaryta. Aš privalau atvažiuoti... Ne, privalau surasti... Nieko negalėjau prisiminti, o tas, kuris patarinėjo man kažkur iš pasaulio krašto, nutilo.

- Keista, negaliu rasti žaizdos... Man atrodo, jis nesužeistas, pilietis leitenante!

- Kaip suprasti? O kraujas?

Vos neprunkštelėjau iš pasipiktinimo klausydamas tokių niekų, tačiau nusprendžiau kol kas nesikišti. Skirtumas tarp gyvo ir mirusio pernelyg akivaizdus, jį pastebės netgi pilietis Lerua, kad ir trissyk šarlatanai būtų. Gaila, nieko negaliu prisiminti! Tuoj jie nueis...

- Matyt, kontuzija, pilietis leitenante. Atrodo,

tai ne jo kraujas...

Mane vėl kilstelėjo, atsargiai nuvilko apsiaustą, kažkieno pirštai atsagstė marškinius...

- Taip... - leitenantas nustebeš palingavo galvą. - Keista... Pilieti Šaljė!

Aišku - jie nuo manęs nebeatstos. Aš jiems atrodau gyvas. Galbūt galėčiau tuo pasinaudoti?

- Aš nesužeistas... pilieti leitenante...

Žodį "pilieti" ištariau vargais negalais, tačiau toliau - buvo paprasčiau. Netgi balsas sutvirtėjo, ir staiga supratau, kad galiu judinti rankas, galiu pakilti...

- Aš nesužeistas. Tai kontuzija...

- Aišku! - leitenantas staigiai atsistojo. - Neštuvus! Greitai!

- Luktelkite!

Pabandžiau atsikelti, bet mane tuoj pat sugriebė ir padėjo atsisėsti. Dangus pranyko. Mačiau lauką, nuogus juodus medžius ir kelią - siaurą, nelygų, sukantį kažkur link tolimo miško.

- Diena... Kelinta šiandien diena?

- Frimero(4) pirmoji, pilieti Šaljė. Antrųjų metų frimero pirmoji...

Net nenustebau, nors puikiausiai prisiminiau,

kad mėnesiai vadinami kitaip. Tebūnie frimeras. Tebūnie Antrieji metai. Ne tai dabar svarbu...

- Kur mes?

- Trys mylios nuo Liono, pilietei Šaljė. Mes gavome įsakymą grįžti Paryžiun...

Lionas(5)... Žodis prasmego į tuštumą. Šis pavadinimas man nieko nesakė. Nors ne, kažkas iškilo atminty, ir tas "kažkas" buvo pernelyg akivaizdus. Aš miriau Lione. Broto! Žinoma! Mano mirties vardas būtent toks! Broto! Tačiau kas tai? Vardas? Pravardė?

- Jeigu jums reikia į Lioną, pilietei Šaljė, mes...

- Ne.

Lione neturiu ką veikti. Neverta vėl žiūrėti į akis savo mirčiai. Tačiau man nereikia ir Paryžiaus. Man reikia... reikia...

"Mėlynojo ciferblato"!

Keistas pavadinimas akimirką nustebino, bet paskui aš supratau. Tas, kuris patarinėja man kažkur iš pasaulio krašto, pagaliau pasigailėjo. "Mėlynasis ciferblatas"! Aš turiu ten patekti! Kuo greičiau, nes paskui bus vėlu! Ir taip jau praleidau per daug laiko besivolioldamas čia, šalia pliko juodo lauko, tarp tokių pat numirė-

liū, kaip ir aš...

- Gerai!

Atstūmiau seržantą, bandžiusį prilaikyti mane už alkūnės, ir lėtai atsistoja. Dabar jau galėjau matyti viską - lauką, mišką, raudonus čerpinius kaimo stogus horizonte ir būrį nesi-skutusių vyrukų, vilkinčių prastai pasiūtomis milinėmis. Lepeletjė kuopa - tie, kurių mes neimdavom nelaisvėn. Vidinės armijos baudė-jų kuopa, prieš mėnesį permesta čionai iš Bre-tanės. Ten jie priklausė generolo Rosinjolio Trečiajai Pragariškajai kolonai... Taip, tas, kuo aš buvau anksčiau, žinojo visa tai - ir dar daug ką. Tačiau dabar tai jau buvo nesvarbu. Šie driskiai, nesugebantys netgi atskirti gyvojo nuo mirusio, nugabens mane Paryžiun. Dabar buvau įsitikinęs: "Mėlynasis ciferblatas" - kad ir ką reikštų šie keisti žodžiai - yra būtent ten. Pasistengsiu suspėti. Privalau suspėti: gyvas ar miręs - dabar jau nesvarbu.

.....

Pastabos

- 1) Kuopa pavadinta Lepeletjé de Sen Faržo, žymaus jakobino, nužudyto 1793-ųjų sausį, vardu.
- 2) Nacionalinis agentas - specialusis Revoliucinės vyriausybės įgaliotinis.
- 3) Sankiulotai - nevilkintys kiulotų (kelnių), skurdžiai - revoliucionieriai iš priemiesčių, darbininkai, dažniausiai - liumpenai.
- 4) 1793-ųjų spalio mėn. Prancūzijoje jakobinai įvedė naują, "revoliucinį", kalendorių. Frimero pirmoji - lapkričio 21. Antrieji Respublikos metai: 1793m. rugsėjis - 1974m. rugsėjis.
- 5) 1793-ųjų birželio mėn. Lione kilo antijakobiniškas sukilimas, kurį palaikė rojalistų ("baltųjų") būriai. Galų gale sukilimas buvo numalšintas, po to Konventas nusprendė sunaikinti Liono miestą. Represijų metu žuvo tūkstančiai žmonių.
- 6) 1793-iaisiais metais Revoliucinė vyriausybė nustatė "maksimumą" - didžiausią leistiną kainą pagrindiniams maisto produktams.
- 7) Šaretas ir Rošžaklenas - šuanų, Vandėjos sukilėlių, vadai.

- 8) Šometas - Paryžiaus Komunos prokuro-
ras, jakobinas, buvęs studentas.
- 9) Fušė - jakobinas, Liono budelis. Vėliau -
Napoleono Bonaparto ministras.
- 10) Mari Šaljė, Liono jakobinų vadas. Dėkingų
tėvynainių pasmerktas mirti. Sykiu su
Maratu ir Lepeletjė vadinamas "Revoliucijos
kankiniu".
- 11) "Ca ira" - "Viskas bus gerai" (pranc.) -
populiari Prancūzijos revoliucijos laikų
daina.
- 12) Presi - pulkininkas, vienas iš Liono gyny-
bos vadovų.
- 13) Eberas - žurnalistas, jakobinas, Kordelje-
rų Klubu vadovas.
- 14) NT, Jn 11,39.
- 15) Bisetras - Paryžiaus kalėjimas nepilnap-
ročiams nusikaltėliams.
- 16) Pomaras, klo-de-vužo, volenė, niuji - vy-
no rūšys.
- 17) Sebastjanas Mersjė - mokslininkas, suda-
ręs smulkų Prancūzijos aprašą.
- 18) Ru - dvasininkas, Paryžiaus darbininkų
vadas. Jakobinų suimtas nusižudė kalėji-
me.
- 19) Areopagas - autoritetingų asmenų grupė.

- 20) San Domingas - Prancūzijos kolonija Haičio saloje.
- 21) Fukjė-Tenvilis - Revoliucinio Tribunolo kaltintojas, politinių procesų organizatorius.
- 22) Sidabro markė - 5 livrai. Mokantys nemaziau, kaip sidabro markę mokesčių turėjo balsavimo teisę.
- 23) Koležas (college - pranc.) - vidurinė arba nepilna vidurinė mokykla.
- 24) Žakas Bonomas - tas pats, kas Jonelis Kvailelis.
- 25) Brisotinai - labiau žinomi kaip žirondistai. Viena iš revoliucinių partijų. 1793-jų birželį brisotinai buvo nušalinti nuo valdžios ir paskelbti "liaudies priešais". Jų vadai, tarp jų ir Briso, kurio vardu pavadinta partija, giljotinuoti.
- 26) Merikur - žymi revoliucionierė. Išprotėjo sumušta sankiulotų minios.
- 27) Kartušas - garsūs prancūzų plėšikas; de La Mot - avantiūristė, dalyvavusi pagrobiant karalienės vėrinį.
- 28) Makferonas - poetas, "suradęs" viduramžių bardo Osiano rankraščius, kurie, kaip vėliau paaiškėjo, buvo falsifikacija.

- 29) A.Lesažas - prancūzų rašytojas. Žinomiausias kūrinys - romanas "Šlubas velnias".
- 30) Mari Šenjė - poetas ir dramaturgas, garsiojo André Šenjė brolis.
- 31) Hadas - mirusiųjų pasaulis senovės graikų mitologijoje.
- 32) Demulenas - jakobinas, Dantono ir Robespjero draugas, vienas iš Bastilijos šturmo vadovų, žinomas žurnalistas, turėjęs Žibinto Prokuroro pravardę.
- 33) Anselmas Orsinis, tėvas Giljomas, Petras - A.Valentinovo romano "Overnės klierikas" veikėjai.
- 34) Taljenas - jakobinas, teroristas, kyšininkas.
- 35) Karno - įžymus matematikas, jakobinas. Buvo vadinamas Pergalių Organizatoriumi.
- 36) "Rolando giesmė" (vertė Valdas Petrauskas).
- 37) Mirabo - žymus revoliucionierius, oratorius, publicistas.
- 38) ST, Pr. 6,1-4.
- 39) Kazotas - rašytojas, gotikinių romanų autorius. Taip pat neišvengė giljotinos.

- 40) Barbaru, Petjonas, Rolanas - brisotinių lyderiai.
- 41) Šarlotė Kordė - iki revoliucijos buvusi Šarlotė d'Arman - moteris, nužudžiusi Maratą ir teisme pareiškusi: "Aš nužudžiau vieną žmogų tam, kad išgelbėčiau šimtą tūkstančių."
- 42) Realis - jakobinas, Komunos prokuroro padėjėjas. Napoleonui atėjus į valdžią, taip pat sėkmingai suiminėjo jakobinus.
- 43) Barbaru vadovavo marseliečių "federatų" būriui, dalyvavusiam Tiulri šturme 1792-ųjų rugpjūčio mėnesį.
- 44) Sansonas - Paryžiaus budelis.
- 45) Mumbo-džumbo - taip juokais vadinta šventė Proto garbei, surengta Tiulri rūmuose.
- 46) Pilypas Egalitė - princas Pilypas Burbonas, Orleano hercogas, Liudviko XVI brolis. Tapo jakobinu, pasirinko Egalitė (Lygybė (pranc.)) pavardę. Balsavo už brolio mirtį. Vėliau giljotinuotas ir pats.
- 47) Senieji kordeljerai - taip pradėti vadinti Dantono draugai po to, kai Eberas ėmė vadovauti "naujajam" Kordeljerų klubui.
- 48) Stebuklų Dvaras - Paryžiaus rajonas, ku-

riame gyveno liumpenai.

- 49) Hercogas Gizas - Lygos vadovas, aršus hugenotų priešininkas.
- 50) Markizas La Fajetas buvo austrų nelaisvėje.
- 51) Kokni - [angl. cockney] pašaiپی londoniečio pravardė.
- 52) Vigai - Didžiosios Britanijos XVII-XIXa. politinė partija, Liberalų partijos pirmtakė.
- 53) Luizeta - tas pats, kaip ir "nacionalinis skustuvas".
- 54) Fejanai - konstitucinės monarchijos šalininkai. Fejanais buvo La Fajetas, Mirabo, Baji.
- 55) Laperūzas - markizas, jūrininkas. 1786-aisiais išplaukė į kelionę aplink pasaulį ir prapuolė Ramiajame vandenyne.
- 56) Suskaičiuota, pasverta, padalinta (Senasis Testamentas, Danieliaus knyga).
- 57) Socialinės ar profesinės žmonių grupės žargonas.
- 58) Le Šapeljė įstatymas draudė darbininkų organizacijas ir streikus.
- 59) Siejesas - abatas, garsios brošiūros "Kas yra Trečiasis luomas?" autorius. Išskirti-

nis bailys, sugebėjo pergyventi visus ir numirti savo lovoje 1836 metais.

- 60) Pirmieji brošiūros "Kas yra Trečiasis luomas?" žodžiai.
- 61) Pokokurantė - Persisotinė, Voltero romano "Babilono princesė" personažas.
- 62) Grenovalis - generolas artileristas, garsus konstruktorius.
- 63) Gasparas Monžas - matematikos, artilerijos sistemų konstruktorius. 1792-1793m.m. buvo jūrų ministras.
- 64) Vilkinsonas - anglų mašinų gamintojas, išrado stakles, kurios padėjo gerokai patobulinti garo mašiną.
- 65) Paolis - Korsikos separatistų lyderis.
- 66) Dantonui ir Demulenui mirties bausmė bus įvykdyta 1794-ųjų balandį. Dar anksčiau, kovą, žus Eberas ir Šometas. Robespjeras, Sen Žiustas ir Kutonas bus giljotinuoti liepos pabaigoje. Vadjė numirs tremtyje, būdamas jau šimtmetis senis. Ero de Sešelį nubaus mirtimi už "išdavystę". Tikrojo išdaviko iš Visuomenės gelbėjimo komiteto vardas nežinomas ir šiandien.